

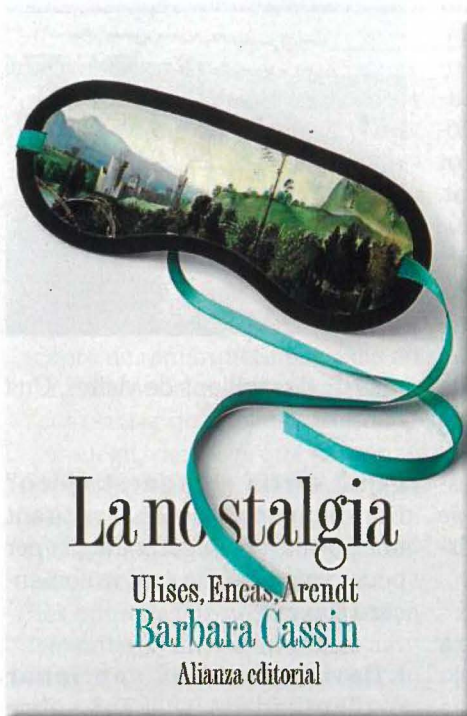

La llengua com a pàtria

El llibre *La nostalgia* de Barbara Cassin, que ara ha traduït Jordi Martín Lloret, em sembla una obra suggerent que reflexiona àgilment sobre la nostàlgia des de perspectives inèdites. Segueix el fil argumental de l'*Odissea* d'Homer, de les peripècies d'Eneas, exiliat, fundador ideal de Roma, i de la filòsofa Hannah Arendt que troba la seua pàtria en la llengua alemanya, quan està exiliada als EUA. La nostàlgia no és una paraula grega sinó suïssa/alemanya. Se la va inventar un metge anomenat Jean-Jacques Harter per qualificar l'enyorança que patien els fidels i costosos mercenaris suïssos de Lluís XIV quan sentien l'enyor de les muntanyes, prats i vaques de la verda Suïssa.

És, doncs, una paraula inventada per un metge del XVII, com qui diu "lumbàlgia" diu "nostàlgia", "el dolor del retorn". És del tot aliena a l'esperit homèric. Entre les idees delícioses que anota és que no hi ha res de més fals que el sonet de Du Bellay que diu "Feliç qui com Ulisses" perquè quan Ulisses torna "a casa", només s'hi queda una nit, per dislesa que sigui.

Tot seguit analitza amb detall, i coneixent el grec, la tornada d'Ulisses, i el viatge d'Eneas carregat amb el pare, els penats i els déus familiars de Troia per fundar una nova ciutat i parlar una nova llengua: deixa el grec i parla el llatí, llengua

↓ **CREC QUE 'LA NOSTÀLGIA' DE BARBARA CASSIN ÉS UNA OBRA QUE REFLEXIONA ÀGILMENT SOBRE AQUEST ESTAT D'ÀNIM**

imperial. Tot seguit analitza el pensament de Hannah Arendt que en naturalitzar-se americana i escriure els seus assaigs en anglès troba la seua pàtria en la seua llengua alemanya, que és l'únic que roman de l'època prehitleriana. Arent obre el debat de si una llengua representa una comunitat. Barbara Cassin escriu sobre les llengües, identitats, exilis i arrels aèries.

En la història familiar i local, vaig sentir i vaig viure la narració d'una

dona que va haver d'exiliar-se durant la guerra del 1936, amb 14 anys, i tornà al poble on havia viscut la infància, després que el seu marit mexicà, patriarca autoritari, no li ho havia permès. Vingué de l'exili després de l'any 2000, dues vegades, amb algun dels seus fills. Tothom en la família l'anomenava Pepita del Mèxic. La nostàlgia en ella era la vivència dels escenaris de la infància plens de persones, de jocs, el record del Cafè de la Tana, el gran cafè del poble, llavors, el record del pas de la barca, amb els jocs i els banys al riu Segre, amb un ofegat i tot, i la inauguració de les escoles del poble en 1934. També la tristesa de veure la seua casa afonada, i l'alegria de veure com algun dels seus familiars, com ara un servidor, escriuen en català al diari *Segre* de Lleida. Ella es reconeixia en ser reconeguda, com Ulisses. Havia perdut la llengua catalana quan, morts els seus pares, no la podia parlar amb ningú, ni amb els seus set fills. A la vellesa, a l'hospital, sa mare només enraonava català, cosa que sorprenia els metges mexicans, que no l'entenié gens. La filla traduïa les seues paraules als metges mexicans. La llengua, com per Hannah Arendt, li era la pàtria.